ISSN:3030-332X
Impact factor: 9,493
International journal of scientific researchers

OILAVIY NIZOLAR VA AJRIMLARNING PSIXOLOGIK SABABLARI, OQIBATLARI HAMDA ULARNING OLDINI OLISH YO‘LLARI

Qodirova Aziza Bekmurod qizi
Termiz davlat universiteti
Psixologiya kafedrasi dotsenti, DSc.,
https://doi.org/10.5281/zenodo.24021500

Annotatsiya

Mazkur maqolada oilaviy nizolar va nikohdan ajralishlarning psixologik sabablari, ularning oila a’zolari ruhiy holatiga ta’siri hamda oilaviy munosabatlarda barqarorlikni ta’minlash masalalari tahlil qilingan. Oilada yuzaga keladigan kelishmovchiliklarning asosiy omillari sifatida o‘zaro tushunmovchilik, muloqot madaniyatining yetarli emasligi, iqtisodiy qiyinchiliklar, rashk, ishonchsizlik, qarindoshlarning oilaviy hayotga ortiqcha aralashuvi va psixologik moslashuv muammolari ko‘rib chiqilgan. Shuningdek, oilaviy ajrimlarning er-xotin, farzandlar va jamiyat hayotiga ko‘rsatadigan psixologik hamda ijtimoiy oqibatlari yoritilgan. Maqolada oilaviy nizolarni konstruktiv hal etish, oilaviy maslahat, psixologik yordam, o‘zaro hurmat va samarali muloqotni rivojlantirish orqali ajrimlarning oldini olish imkoniyatlari ilmiy jihatdan asoslangan.

Kalit so‘zlar: oila, oilaviy nizolar, nikoh, ajrim, oilaviy munosabatlar, oilaviy psixologiya, er-xotin munosabatlari, psixologik muhit, farzandlar tarbiyasi, oilaviy barqarorlik, psixologik maslahat.

KIRISH

Oila jamiyatning asosiy ijtimoiy instituti bo‘lib, insonning shaxs sifatida shakllanishi, ma’naviy kamol topishi va ijtimoiy hayotga moslashuvida muhim o‘rin egallaydi. Inson dastlabki tarbiya, mehr-muhabbat, o‘zaro hurmat, ishonch va mas’uliyat kabi tushunchalarni oilada o‘zlashtiradi. Shu sababli oiladagi psixologik muhit nafaqat er-xotinning munosabatlariga, balki farzandlarning ruhiy rivojlanishi va jamiyatdagi ijtimoiy barqarorlikka ham bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

Bugungi kunda oilaviy munosabatlarning murakkablashuvi, turmush tarzidagi o‘zgarishlar, iqtisodiy va ijtimoiy muammolar, shuningdek, shaxsiy ehtiyojlarning ortib borishi oilalarda turli kelishmovchiliklarning yuzaga kelishiga sabab bo‘lmoqda. Oilaviy nizolar ayrim hollarda vaqtinchalik tushunmovchilik sifatida namoyon bo‘lsa, boshqa vaziyatlarda uzoq davom etadigan ruhiy ziddiyatlar va nikoh munosabatlarining buzilishiga olib kelishi mumkin.

Oilaviy nizo deganda oila a’zolari o‘rtasida manfaatlar, ehtiyojlar, qarashlar, qadriyatlar va xulq-atvorning mos kelmasligi natijasida yuzaga keladigan kelishmovchilik tushuniladi. Nizolar oilaviy hayotning muayyan bosqichlarida tabiiy ravishda uchrashi mumkin. Muhim jihat shundaki, ularni qanday boshqarish va hal etish er-xotin munosabatlarining kelajakdagi rivojlanishini belgilaydi.

Oilaviy nizolarning eng jiddiy oqibatlaridan biri nikohdan ajralish hisoblanadi. Ajrim er-xotinning huquqiy munosabatlari tugatilishi bilan birga, ularning hissiy holati, ijtimoiy mavqei, kundalik turmushi va farzandlar tarbiyasiga ham ta’sir ko‘rsatadi. Ayniqsa, oilada voyaga yetayotgan bolalar ota-onalar o‘rtasidagi ziddiyatlar va ajralish jarayonini turlicha qabul qiladilar. Ayrim bolalarda xavotir, qo‘rquv, o‘zini aybdor his qilish, tajovuzkorlik yoki ijtimoiy munosabatlardan chekinish kabi holatlar kuzatilishi mumkin.

Psixologik nuqtayi nazardan oilaviy nizolarni faqat salbiy hodisa sifatida baholash to‘g‘ri emas. Chunki o‘zaro hurmat va konstruktiv muloqot asosida hal etilgan kelishmovchiliklar er-xotinning bir-birini

yaxshiroq tushunishiga, munosabatlarning mustahkamlanishiga va oilaviy muammolarni birgalikda hal qilish ko‘nikmalarining rivojlanishiga yordam beradi. Aksincha, doimiy haqorat, tahdid, zo‘ravonlik, befarqlik va ishonchsizlik bilan kechadigan nizolar oilaviy barqarorlikka jiddiy zarar yetkazadi.

Mavzuning dolzarbligi oilaviy nizolar va ajrimlarning psixologik sabablarini chuqur o‘rganish, ularning oldini olish mexanizmlarini ishlab chiqish hamda oilalarda sog‘lom psixologik muhitni shakllantirish zarurati bilan belgilanadi.

Maqolaning maqsadi oilaviy nizolar va ajrimlarning psixologik omillarini tahlil qilish, ularning oila a’zolariga ta’sirini ochib berish hamda oilaviy munosabatlarni mustahkamlashga qaratilgan psixologik tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqola nazariy-tahliliy xarakterga ega bo‘lib, oilaviy nizolar va ajrimlarning psixologik xususiyatlarini o‘rganishda ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv va ilmiy umumlashtirish metodlaridan foydalanildi.

Ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish orqali oilaviy munosabatlarning psixologik asoslari, nikoh barqarorligiga ta’sir etuvchi omillar, oilaviy nizolarning kelib chiqish sabablari va ajrimlarning ruhiy oqibatlariga oid nazariy qarashlar o‘rganildi.

Qiyosiy tahlil metodi yordamida sog‘lom oilaviy munosabatlar va nizoli oilaviy muhitning psixologik xususiyatlari solishtirildi. Bunda o‘zaro ishonch, hissiy yaqinlik, muloqot madaniyati, mas’uliyat va hamkorlik kabi omillarning oilaviy barqarorlikdagi o‘rni tahlil qilindi.

Tizimli yondashuv asosida oilaviy nizolarning yuzaga kelishiga ta’sir ko‘rsatuvchi shaxsiy, psixologik, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy omillar o‘zaro bog‘liqlikda ko‘rib chiqildi.

Ilmiy umumlashtirish metodi orqali oilaviy kelishmovchiliklarni bartaraf etish, ajrimlarning salbiy oqibatlarini kamaytirish va sog‘lom oilaviy munosabatlarni shakllantirishga doir xulosalar ishlab chiqildi.

Tadqiqotning nazariy asosini oilaviy psixologiya, nikoh va oila munosabatlari, shaxslararo muloqot hamda oilaviy maslahatga oid ilmiy yondashuvlar tashkil etdi.

Shuni ta’kidlash kerakki, maqola nazariy tadqiqot hisoblanadi. Unda respondentlar ishtirokidagi so‘rovnoma yoki eksperimental tadqiqot o‘tkazilmagan. Shu sababli maqoladagi xulosalar ilmiy manbalar va nazariy tahlillarga asoslanadi.

NATIJALAR

1. Oilaviy nizolarning psixologik sabablari

Oilaviy nizolar ko‘plab omillar ta’sirida yuzaga keladi. Ularning ayrimlari er-xotinning shaxsiy xususiyatlari bilan bog‘liq bo‘lsa, boshqalari oilaning ijtimoiy-iqtisodiy sharoiti, tarbiya muhiti va atrofdagi insonlar bilan munosabatlariga aloqador bo‘ladi.

Oilaviy nizolarning eng ko‘p uchraydigan psixologik sabablaridan biri o‘zaro muloqotning yetarli darajada shakllanmaganligidir. Er-xotin o‘z fikr va ehtiyojlarini ochiq ifodalay olmasa, bir-birini tinglamasa yoki suhbat davomida ayblash va haqorat qilishga moyil bo‘lsa, kelishmovchiliklar kuchayishi mumkin.

Masalan, turmush o‘rtoqlardan biri oiladagi muammolarni suhbat orqali hal etishga intilsa, ikkinchisi sukut saqlash yoki muammodan qochishni afzal ko‘rishi mumkin. Bunday vaziyatda tomonlar bir-birining xatti-harakatlarini noto‘g‘ri talqin qilib, hissiy uzoqlashishga olib keladigan munosabatlarni shakllantirishi ehtimoli mavjud.

Oilaviy nizolarning yana bir muhim sababi shaxsiy xarakter va temperament xususiyatlarining mos kelmasligidir. Ayrim insonlar hissiyotlarini tez va keskin ifodalasa, boshqalari vazminlikni afzal ko‘radi.

Turli xarakter xususiyatlari o‘zaro tushunish bilan boshqarilmasa, oddiy kundalik masalalar ham jiddiy nizoga aylanishi mumkin.

Shuningdek, rashk, ishonchsizlik, haddan tashqari nazorat qilish, shaxsiy chegaralarni hurmat qilmaslik va o‘zaro hurmatning yetishmasligi ham oilaviy ziddiyatlarni kuchaytiruvchi omillar hisoblanadi.

Oilaviy nizolarga sabab bo‘luvchi muhim omillardan yana biri iqtisodiy muammolardir. Oilaviy daromadning yetishmasligi, xarajatlarni rejalashtirishdagi kelishmovchiliklar, moddiy mas’uliyatning bir tomon zimmasiga tushishi er-xotin o‘rtasida norozilikni yuzaga keltirishi mumkin.

Qarindoshlarning oilaviy hayotga ortiqcha aralashuvi ham ayrim oilalarda nizolarga sabab bo‘ladi. Ayniqsa, yosh oilalarda mustaqil qaror qabul qilish, yashash sharoitini belgilash, farzand tarbiyasi va kundalik turmush masalalarida turli qarashlarning mavjudligi ziddiyatlarni kuchaytirishi mumkin.

Demak, oilaviy nizolar odatda bitta sabab natijasida emas, balki bir nechta psixologik va ijtimoiy omillarning o‘zaro ta’siri natijasida yuzaga keladi.

2. Oilaviy nizolarning asosiy turlari

Oilaviy psixologiyada nizolar mazmuni va yuzaga kelish sabablariga qarab bir nechta turlarga ajratiladi.

Maishiy nizolar. Kundalik turmush, uy yumushlari, oziq-ovqat xarajatlari, farzandlar parvarishi va oilaviy vazifalarni taqsimlash bilan bog‘liq kelishmovchiliklardir.

Moliyaviy nizolar. Daromad va xarajatlarni boshqarish, qarzlar, oilaviy budjet va moddiy mas’uliyat yuzasidan yuzaga keladi.

Hissiy nizolar. Mehr-muhabbat, e’tibor, ishonch va o‘zaro qo‘llab-quvvatlash yetishmasligi natijasida shakllanadi.

Tarbiyaviy nizolar. Farzandlarni tarbiyalash, ularga qo‘yiladigan talablar, jazolash va rag‘batlantirish usullari bo‘yicha kelishmovchiliklar bilan bog‘liq.

Qarindoshlik munosabatlariga oid nizolar. Qaynona-kelin, qaynota-kuyov va boshqa qarindoshlar bilan munosabatlarda yuzaga keladigan ziddiyatlarni qamrab oladi.

Shaxsiy erkinlik bilan bog‘liq nizolar. Er-xotinning shaxsiy vaqt, do‘stlar, kasbiy faoliyat, qiziqishlar va mustaqil qaror qabul qilish huquqlariga munosabati bilan bog‘liq bo‘ladi.

Nizolarning ushbu turlarini aniqlash ularni bartaraf etishda muhim ahamiyatga ega. Chunki har bir muammo o‘ziga mos psixologik yondashuvni talab qiladi.

3. Oilaviy ajrimlarning psixologik sabablari

Nikohdan ajralish ko‘pincha uzoq vaqt davomida to‘planib kelgan kelishmovchiliklar, hissiy uzoqlashish va o‘zaro ishonchning yo‘qolishi natijasida yuzaga keladi.

Ajrimlarning psixologik sabablaridan biri er-xotin o‘rtasidagi hissiy yaqinlikning susayishidir. Dastlabki davrda mavjud bo‘lgan mehr-muhabbat, e’tibor va o‘zaro qo‘llab-quvvatlash vaqt o‘tishi bilan kundalik muammolar, ish bilan bandlik va muloqotning kamayishi natijasida zaiflashishi mumkin.

Yana bir muhim omil — muammolarni konstruktiv hal etish ko‘nikmalarining yetishmasligidir. Ayrim oilalarda kelishmovchiliklar ochiq suhbat orqali emas, balki uzoq davom etadigan sukut, o‘zaro ayblash, haqorat yoki tahdidlar orqali namoyon bo‘ladi. Bunday holatlar oiladagi ishonch va xavfsizlik hissini izdan chiqaradi.

Nikohdan ajralishga olib kelishi mumkin bo‘lgan boshqa omillar quyidagilardan iborat:

- O‘zaro hurmat va ishonchning yo‘qolishi.
- Xiyonat va sadoqat bilan bog‘liq muammolar.

- Doimiy nizolar va ruhiy bosim.
- Oilaviy mas’uliyatni teng taqsimlamaslik.
- Turmushga psixologik jihatdan tayyor bo‘lmaslik.
- Hayotiy maqsadlar va qadriyatlarning keskin farqlanishi.
- Moddiy va ijtimoiy muammolar.
- Qaramlik va zo‘ravonlik bilan bog‘liq holatlar.

Shuni ta’kidlash lozimki, har qanday oilaviy kelishmovchilik ajrim bilan yakunlanishi shart emas. Biroq zo‘ravonlik, tahdid va muntazam ruhiy yoki jismoniy zarar mavjud bo‘lgan oilalarda munosabatlarni saqlab qolishni har qanday holatda ham ustuvor maqsadga aylantirish mumkin emas. Bunday vaziyatlarda avvalo jabrlanuvchi va bolalarning xavfsizligi ta’minlanishi kerak.

4. Ajrimlarning er-xotin psixologiyasiga ta’siri

Nikohdan ajralish inson hayotidagi muhim psixologik o‘zgarishlardan biridir. Ajrim jarayonida inson turli hissiy kechinmalarni boshdan kechirishi mumkin. Jumladan, qayg‘u, yolg‘izlik, xavotir, g‘azab, umidsizlik, aybdorlik hissi va kelajakka nisbatan ishonchsizlik kuzatilishi ehtimoli mavjud.

Ayrim insonlar ajrimdan keyin o‘zini ijtimoiy jihatdan cheklab qo‘yadi, yaqinlari bilan muloqotni kamaytiradi yoki yangi munosabatlar o‘rnatishdan qo‘rqadi. Boshqalarda esa aksincha, mustaqil hayot boshlash, shaxsiy maqsadlarni qayta ko‘rib chiqish va o‘zini rivojlantirishga intilish kuchayishi mumkin.

Ajrimning psixologik ta’siri nikohning davomiyligi, ajralish sabablari, shaxsning ruhiy barqarorligi, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash darajasi va farzandlarning mavjudligiga bog‘liq.

Psixologik yordam ajrimdan keyingi moslashuv jarayonini yengillashtirish, salbiy hissiyotlarni boshqarish va yangi hayotiy sharoitga ko‘nikishda muhim ahamiyatga ega.

5. Oilaviy ajrimlarning farzandlar psixologiyasiga ta’siri

Oilaviy ajrimlar bolalarning ruhiy rivojlanishiga turli darajada ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Ayniqsa, ota-onalar o‘rtasidagi doimiy janjallar, haqoratlar, bir-birini kamsitish va bolani nizoga aralashtirish uning psixologik holatiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi.

Ajrim jarayonida ayrim bolalarda quyidagi holatlar kuzatilishi mumkin:

- Ota-onasidan birini yo‘qotishdan qo‘rqish.
- O‘zini aybdor his qilish.
- Xavotir va ruhiy beqarorlik.
- Uyqu va ishtaha bilan bog‘liq o‘zgarishlar.
- Darslarga qiziqishning pasayishi.
- Tengdoshlari bilan munosabatlarda qiyinchilik.
- Jahldorlik yoki tajovuzkor xatti-harakatlar.
- O‘ziga ishonchning pasayishi.

Bolalarning ajrimga munosabati yoshiga, rivojlanish darajasiga va ota-onalar bilan hissiy munosabatlariga qarab farqlanadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar ajrim sabablarini to‘liq anglamasligi va sodir bo‘lgan voqealar uchun o‘zini aybdor his qilishi mumkin. Maktab yoshidagi bolalarda o‘qish faoliyatiga qiziqishning pasayishi, xavotir va xulq-atvordagi o‘zgarishlar kuzatilishi ehtimoli bor. O‘smirlar esa oilaviy o‘zgarishlarga nisbatan norozilik, g‘azab yoki ota-onaga ishonchsizlik bilan munosabat bildirishi mumkin.

Biroq ajrimning o‘zi har bir bolada muqarrar psixologik muammolarni keltirib chiqaradi, deb bo‘lmaydi. Agar ota-onalar ajrimdan keyin ham farzandlariga mehr, e’tibor, barqarorlik va xavfsiz muhitni ta’minlasalar, bolaning moslashuv jarayoni yengillashishi mumkin.

Eng muhimi, bolani ota-onalar o‘rtasidagi nizolarga aralashtirmaslik, undan bir tomonni tanlashni talab qilmaslik va ikkinchi ota-onaga qarshi vosita sifatida foydalanmaslik lozim.

6. Oilaviy nizolar va ajrimlarning oldini olishning psixologik yo‘llari

Oilaviy nizolarning oldini olishda psixologik savodxonlik, o‘zaro muloqot madaniyati va hissiy boshqaruv ko‘nikmalari muhim o‘rin tutadi.

Birinchidan, er-xotin o‘rtasida ochiq va samimiy muloqotni rivojlantirish zarur. Har bir tomon o‘z ehtiyojlari, fikrlari va hissiyotlarini ayblashsiz ifoda etishni o‘rganishi kerak.

Ikkinchidan, bir-birini tinglash va tushunishga intilish muhimdir. Suhbat davomida sherikning fikrini bo‘lmaslik, uning hissiyotlarini inkor etmaslik va muammoga birgalikda yechim izlash oilaviy munosabatlarni mustahkamlaydi.

Uchinchidan, oilaviy mas’uliyatni adolatli taqsimlash lozim. Uy yumushlari, farzand tarbiyasi va moliyaviy masalalarda hamkorlik qilish nizolarni kamaytiradi.

To‘rtinchidan, oilaviy hayotda shaxsiy chegaralarni hurmat qilish zarur. Er-xotinning shaxsiy fikri, qiziqishlari, kasbiy faoliyati va individual ehtiyojlariga hurmat bilan munosabatda bo‘lish sog‘lom psixologik muhitni shakllantiradi.

Beshinchidan, oilada yuzaga kelgan murakkab muammolarni hal etishda professional psixolog yoki oilaviy maslahatchi xizmatidan foydalanish mumkin. Oilaviy maslahat er-xotinga o‘zaro munosabatlarni tahlil qilish, nizolarning asl sabablarini aniqlash va konstruktiv yechimlarni topishda yordam beradi.

Shuningdek, nikohdan oldingi psixologik tayyorgarlik, yosh oilalar bilan profilaktik suhbatlar, ota-onalik ko‘nikmalarini rivojlantirish va oilaviy qadriyatlarni mustahkamlashga qaratilgan tadbirlar ham muhim ahamiyatga ega.

MUHOKAMA (DISCUSSION)

Oilaviy nizolar va ajrimlarni psixologik jihatdan tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, oilaning barqarorligi faqat moddiy ta’minot yoki ijtimoiy mavqega emas, balki er-xotin o‘rtasidagi hissiy yaqinlik, o‘zaro ishonch, hurmat va muloqot sifatiga ham bog‘liq.

Oilaviy munosabatlarni o‘rganishga bag‘ishlangan ilmiy tadqiqotlarda er-xotin o‘rtasidagi salbiy muloqot shakllari, jumladan, doimiy tanqid, kamsitish, himoyalanish va muammolardan qochish munosabatlarning yomonlashishiga olib kelishi mumkinligi ta’kidlanadi. J. Gottmanning oilaviy munosabatlarga oid tadqiqotlari nizolarni boshqarish va konstruktiv muloqotning nikoh barqarorligidagi ahamiyatini ko‘rsatadi.

Oilaviy nizolarni bartaraf etishda muammoning tashqi ko‘rinishiga emas, balki uning psixologik sabablariga e’tibor qaratish zarur. Masalan, moliyaviy masala yuzasidan kelib chiqqan janjalning ortida xavfsizlikka bo‘lgan ehtiyoj, mas’uliyatning teng taqsimlanmasligi yoki kelajakka nisbatan xavotir yotishi mumkin.

Shuningdek, oilaviy nizolarda hissiy boshqaruv muhim ahamiyatga ega. G‘azab yoki kuchli hayajon holatida aytilgan so‘zlar keyinchalik munosabatlarda uzoq muddatli salbiy iz qoldirishi mumkin. Shu sababli tomonlar keskin vaziyatlarda tanaffus qilish, tinchlangandan keyin suhbatni davom ettirish va muammoni shaxsga hujum qilmasdan muhokama qilish ko‘nikmalarini egallashi lozim.

Ajrimlarning farzandlarga ta’siri masalasida ham muhim jihat mavjud: bolaning ruhiy holatiga faqat ota-onaning alohida yashashi emas, balki ajrimdan oldingi va keyingi oilaviy muhit, ota-onalar o‘rtasidagi ziddiyat darajasi hamda bolaning har ikki ota-ona bilan munosabatlari ta’sir ko‘rsatadi.

Shu sababli ajrim jarayonida bolalarning manfaatlarini ustuvor hisoblash, ularni nizolardan himoya qilish, kundalik hayotidagi barqarorlikni saqlash va ota-onalik mas’uliyatini davom ettirish zarur.

Tahlillar asosida oilaviy nizolar va ajrimlarning oldini olish bo‘yicha quyidagi amaliy yo‘nalishlarni taklif etish mumkin:

1. Yoshlarni nikoh va oilaviy hayotga psixologik tayyorlash.
2. Ta’lim muassasalarida oilaviy psixologiya va muloqot madaniyatiga oid mashg‘ulotlarni tashkil etish.
3. Yosh oilalar uchun psixologik maslahat xizmatlarini rivojlantirish.
4. Oilalarda nizolarni konstruktiv hal etish ko‘nikmalarini shakllantirish.
5. Farzand tarbiyasi va oilaviy mas’uliyatni birgalikda amalga oshirishni targ‘ib qilish.
6. Zo‘ravonlik va tazyiq holatlarida jabrlanuvchilar xavfsizligini ta’minlash hamda ularga professional yordam ko‘rsatish.
7. Ajrimdan keyin ota-onalar va farzandlar uchun psixologik moslashuv xizmatlarini tashkil etish.

Shunday qilib, oilaviy barqarorlikni ta’minlash faqat ajrimlarning sonini kamaytirish bilan cheklanmasligi kerak. Eng asosiy maqsad oilada sog‘lom, xavfsiz, hurmat va o‘zaro qo‘llab-quvvatlashga asoslangan munosabatlarni shakllantirishdan iborat.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, oilaviy nizolar va ajrimlar zamonaviy jamiyatda muhim psixologik va ijtimoiy muammolardan biri hisoblanadi. Oilaviy kelishmovchiliklar ko‘pincha o‘zaro muloqotning yetarli emasligi, hissiy yaqinlikning susayishi, ishonchsizlik, iqtisodiy muammolar, shaxsiy xarakter xususiyatlari va oilaviy mas’uliyatning noto‘g‘ri taqsimlanishi natijasida yuzaga keladi.

Maqolada amalga oshirilgan nazariy tahlil asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

1. Oilaviy nizolar er-xotin munosabatlarining tabiiy tarkibiy qismi bo‘lishi mumkin, biroq ularni konstruktiv boshqarish oilaviy barqarorlikni saqlashda muhim ahamiyatga ega.
2. O‘zaro ishonch, hurmat, samimiy muloqot va hissiy qo‘llab-quvvatlash sog‘lom oilaviy munosabatlarning asosiy psixologik omillari hisoblanadi.
3. Ajrimlar er-xotinning ruhiy holatiga, ijtimoiy hayotiga va kelajakdagi munosabatlariga turlicha ta’sir ko‘rsatadi.
4. Oilaviy ajrimlar jarayonida bolalarning psixologik ehtiyojlarini hisobga olish, ularni nizolarga aralashtirmaslik va barqaror muhit yaratish zarur.
5. Oilaviy nizolarning oldini olishda nikohga psixologik tayyorgarlik, oilaviy maslahat, samarali muloqot va hissiy boshqaruv ko‘nikmalarini rivojlantirish muhim hisoblanadi.
6. Zo‘ravonlik va tazyiq mavjud oilalarda jabrlanuvchining xavfsizligi oilani saqlab qolishdan ustun turishi kerak.

Umuman olganda, mustahkam oila o‘zaro mehr-muhabbat, ishonch, hurmat, mas’uliyat va hamkorlik asosida shakllanadi. Oilaviy nizolarni o‘z vaqtida aniqlash, ularning psixologik sabablarini o‘rganish va mutaxassislar ko‘magidan foydalanish oiladagi sog‘lom muhitni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Oila jamiyatning ma’naviy tayanchi ekan, undagi psixologik barqarorlikni ta’minlash, yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlash va farzandlarning ruhiy salomatligini himoya qilish davlat, ta’lim muassasalari, psixologlar va jamiyatning umumiy vazifalaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Gottman, J. M. The Seven Principles for Making Marriage Work. New York: Harmony Books, 1999.
2. Gottman, J. M., Silver, N. Why Marriages Succeed or Fail: And How You Can Make Yours Last. New York: Simon & Schuster, 1994.

3. Bowlby, J. A Secure Base: Parent-Child Attachment and Healthy Human Development. New York: Basic Books, 1988.
4. Minuchin, S. Families and Family Therapy. Harvard University Press, 1974.
5. Amato, P. R. Research on Divorce: Continuing Trends and New Developments. Journal of Marriage and Family, 2010, 72(3), 650–666.
6. Cummings, E. M., Davies, P. T. Marital Conflict and Children: An Emotional Security Perspective. New York: Guilford Press, 2010.
7. Emery, R. E. Marriage, Divorce, and Children's Adjustment. Sage Publications, 1999.
8. World Health Organization. Violence Against Women Prevalence Estimates, 2018. Geneva: WHO, 2021.
9. O‘zbekiston Respublikasi Oila kodeksi. Amaldagi tahrir.
10. Karimova V. M. Oila psixologiyasi. – Toshkent.